

ELEŞTİRİ YOKLUĞUNDA SANAT

Güler BEK

2012 yılının son çeyreğinde, sanat dünyası “eleştiri” nin iflası söylemleriyle sarsıldı ve böylece 2013’ün gündemi şimdiden belli oldu. Amerika’nın önde gelen eleştirmenlerinden David Hickey’in *Observer*’a yaptığı açıklamada, sanat eleştirmenliğinin, sanat eserlerini riski olmayan birer yatırım aracı olarak gören zengin koleksiyonculara yatırım danışmanlığı yapmaya dönüştüğünü ve daha fazla buna devam edemeyeceğini belirtmesi, Sarah Thornton’un sanat gazeteciliğini bırakacağını açıklaması yeni bir tartışmanın fitilini ateşledi.¹ Aslında, sanat ortamına duyulan güvensizliğin öncü sarsıntıları 90’lı yılların başlarından itibaren hissediliyordu. Bu çağın sanatının, geçmişi tekrar eden, bir kiracı gibi varolanın üzerine yerleşen bir anlayışa doğru evrildiği yönündeki görüşler, sanatçıları markaya dönüştüren, pazarlama stratejileri geliştiren, spekülasyonlarla pazarı kızıştıran kurumların / kişilerin varlığı vb. zaten tartışılır hale gelmişti. 1996’da yayınlanan Sanat Komplosu adlı kitabında, sanatçı olmanın ve sanat yapmanın sıradan bir iş haline geldiğinden söz eden Baudrillard’ın, “Marcel Duchamp ve Andy Warhol’un bu keşfi çok daha önceden köklü bir biçimde ortaya koyduklarını, sanatın, piyasanın taleplerini karşılamak için durmadan kendini inşa eden bir fabrikaya dönüştüğünü, eleştirinin bir yanılsamadan ibaret olduğunu ifade eden sözleri hala hafızalarda.²

Ali Artun’a göre de “bu yıllardan sonrası, modernizmin, avangardın ve onları besleyen özerkliğin parçalandığı; sanatın kamusal alanıyla birlikte, onun bileşeni olan tarihin, teorinin (felsefenin) ve doğal olarak eleştirinin iflas ettiği zamanlardır”³. Artun’un, bütün olanlara rağmen, sanatın yeni bir döneme girdiğini ve kendini yenileyerek, direnişini sürdüreceğini de ekleyerek bu karamsar tabloyu bir nebze olsun dağıtması, yine de iyimserliğin sürdüğünün bir göstergesi elbette. Aksi halde sanatın sonundan söz etmek gerekecek ki bunu kimse iddia etmiyor. Küllerinden doğan sanat efsanesi sürüyor...

Asıl konu, eleştirinin yokluğunda sanata ne olacağı, varlığını nasıl ve hangi yollarla sürdüreceği, alternatif üretip üretemeyeceği, kendine ait alanını koruyup koruyamayacağı sorusu. Bu noktada tüm gözler sanatçıya çevrilmiş durumda, onun ne tepki vereceği ve ne yapacağı merakla bekleniyor. Çünkü, eleştirinin varolabilmesi için sanatçı ve sanat yapıtının “var” olabilmesi gerekiyor. Kendini bağımsız bir biçimde yeniden var edebilmesi gerekiyor.

Anlaşılan o ki, 2013’te de güncel sanat yaşanırken yazılmaya devam edecek, bizler de okumaya, yazmaya ve izlemeye devam edeceğiz.

¹ <http://www.e-skop.com/skopbulten/cagdas-sanat-elestirisinin-sefaleti/1030>, (e.t. 27.12.2012)

² Jean Baudrillard (2010), Sanat Komplosu, İstanbul, İletişim Yayınları.

³ Ali Akay, Eleştiriden İstifa, skopdergi, <http://www.e-skop.com/skopbulten/elestiriden-istifa/1049> (e.t. 27.12.2012)